

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους»

[COM(2018) 132 final]

(2018/C 440/22)

Εισηγήτρια: η κ. **Giulia BARBUCCI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 14.5.2018
Νομική βάση	Άρθρο 292 σε συνδυασμό με τα άρθρα 153 παράγραφος 1 στοιχείο γ), 153 παράγραφος 2 εδάφιο 3 και 352 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	19.7.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	20.9.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	537
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ / κατά / αποχές)	148/39/32

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ, σύμφωνα με τα θεμελιώδη διεθνή μέσα, πιστεύει ότι κάθε πρόσωπο θα πρέπει να έχει **το δικαίωμα σε αξιοπρεπή ζωή, κοινωνική προστασία** και προστασία από όλους τους σημαντικούς κινδύνους στην εργασία και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περιθαλψής και του δικαιώματος για αξιοπρεπή συνταξιοδότηση κατά το γήρας. Μια κατάλληλη κάλυψη των εργαζομένων σε άτυπες μορφές απασχόλησης και των αυτοαπασχολούμενων θα συμβάλει στην επίτευξη αυτού του στόχου, σύμφωνα με τις αρχές που περιγράφονται από τον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, οι οποίες πλέον πρέπει να υλοποιηθούν. Πρέπει να διασφαλίζεται η πρόσβαση και η συμβολή στις παροχές υγειονομικής περιθαλψής, μητρότητας και γονικής μέριμνας, αναπηρίας και γήρατος.

1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η **πρόσβαση στα συστήματα κοινωνικής προστασίας** αποτελεί βασικό στοιχείο για δικαιότερες κοινωνίες και θεμελιώδες συστατικό ενός παραγωγικού, υγιούς και ενεργού εργατικού δυναμικού. Η αποκατάσταση της **κοινωνικής βιωσιμότητας** ⁽¹⁾ ως αρχής κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή πολιτικών της ΕΕ, με ευρύτερο στόχο τη δημιουργία ισότιμων όρων στο κοινωνικό επίπεδο όπου κάθε άτομο θα μπορεί να έχει πρόσβαση στην κοινωνική προστασία σύμφωνα με τους ίδιους κανόνες και συγκρίσιμες συνθήκες, θα πρέπει να αποτελεί κοινό στόχο των θεσμικών οργάνων σε όλα τα επίπεδα, της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων.

1.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τη σύσταση όπου χρειάζεται και να προβαίνουν σε αναφορές, μέσω ειδικών **σχεδίων δράσης**, βασιζόμενα, μεταξύ άλλων, στα κενά που περιγράφονται στην εκτίμηση αντικτύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συνοδεύει τη σύσταση· επίσης, καλούνται να προβλέπουν την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή της σύστασης, δεδομένου ότι θα είναι επωφελή για τους πολίτες, τους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις, μεταξύ άλλων με την **αύξηση του επιμερισμού των κινδύνων, την ασφάλεια εισοδήματος, τον δυναμισμό της αγοράς εργασίας, την υψηλότερη παραγωγικότητα, την καλύτερη κατανομή των πόρων και τη μείωση της ανασφάλειας και της φτώχειας** για τα άτομα.

1.5. «Όσον αφορά τους **εργαζόμενους που απασχολούνται με βάση τις νέες μορφές εργασίας** που προσιδιάζουν στην ψηφιακή εποχή, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί συνολική λύση για τα προβλήματα που σχετίζονται με την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, προβαίνοντας σε συνολική μεταρρύθμιση του τρόπου χρηματοδότησης του συστήματος. Ζητά από τα κράτη μέλη να αναζητήσουν λύσεις που θα επιτρέπουν τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης με τη χρήση μέσων τα οποία θα εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα και, παράλληλα, θα ανταποκρίνονται στην ανάγκη παροχής πρόσβασης σε όσους ασκούν τη δραστηριότητά τους με βάση τις νέες μορφές εργασίας» ⁽²⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 237 της 6.7.2018, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 7.

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της σύστασης να προσφέρουν **επαρκείς παροχές και μέριμνα**, όπως δίχτυα ασφαλείας για όσους δεν προσεγγίζουν τα κατώτατα όρια για να καταστούν δικαιούχοι επιδομάτων, ιδίως για εκείνους που δεν είναι σε θέση να εργαστούν και τις οικογένειές τους. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι το βασικό εισόδημα δεν περιλαμβάνεται στη σύσταση, όπως αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση επιπτώσεων ⁽³⁾. Ήδη από το 2013, η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει την υποβολή ευρωπαϊκής οδηγίας για τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού ελάχιστου εισοδήματος, θεωρώντας ότι τούτο «... θα διασφαλίσει την οικονομική και εδαφική συνοχή, θα προστατεύσει τα θεμελιώδη δικαιώματα του ατόμου, θα εγγυηθεί την ισορροπία μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών στόχων και θα αναδιανείμει δίκαια τον πλούτο και το εισόδημα» ⁽⁴⁾.

1.7. Η **ηλικία** και το **φύλο** διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τον αποκλεισμό των ανθρώπων από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας: οι παράγοντες αυτοί πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερος υπόψη κατά τον καθορισμό του φάσματος δράσεων της σύστασης.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει να προβλεφθεί και να επιδιωχθεί η **αποτελεσματικότητα** της κάλυψης και της πρόσβασης στα συστήματα, κυρίως όταν ορίζεται και εφαρμόζεται δράση σε εθνικό επίπεδο. Η **δυνατότητα μεταφοράς** των κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν τα άτομα μετακινούνται μεταξύ διαφορετικών εργασιακών σχέσεων στην αγορά εργασίας, αλλά και μεταξύ συστημάτων και συνολικών δικαιωμάτων.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν η πολυπλοκότητα της κανονιστικής ρύθμισης και άλλες διοικητικές πτυχές προκειμένου να διασφαλιστεί πλήρης **διαφάνεια** ώστε να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και η γνώση των ευθυνών και των δικαιωμάτων εκ μέρους των ατόμων. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει και με τη βελτίωση της ποιότητας των στατιστικών στοιχείων (καταναμημένων ανά είδος σχέσης εργασίας, ηλικία, φύλο, κατάσταση αναπηρίας, εθνικότητα κλπ.).

2. Εισαγωγή

2.1. Η σύσταση για την κοινωνική προστασία αποτελεί μία από τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει η Επιτροπή στο πλαίσιο του **ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων**. Η σύσταση και οι **βασικές της αρχές** είναι ευθυγραμμισμένες και συνεπείς με πολλές από τις είκοσι βασικές αρχές του πυλώνα και του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής. Ειδικότερα, η αρχή αριθ. δώδεκα αναφέρει ότι «[α]νεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της σχέσης απασχόλησης, οι εργαζόμενοι και, υπό συγκρίσιμες συνθήκες, οι αυτοαπασχολούμενοι έχουν δικαίωμα σε επαρκή κοινωνική προστασία» ⁽⁵⁾.

2.2. Κύριος στόχος της πρωτοβουλίας είναι να δοθεί σε όλους τους εργαζομένους, ιδίως σε όσους απασχολούνται σε άτυπες μορφές εργασίας και στους αυτοαπασχολούμενους, **συγκεκριμένη και αποτελεσματική πρόσβαση** σε μέτρα **κοινωνικής προστασίας**. Αποσκοπεί επίσης στη στήριξη και στη συμπλήρωση των δράσεων των κρατών μελών όσον αφορά την κάλυψη κενών και την παροχή δίκαιης και αναλογικής πρόσβασης στην κοινωνική προστασία σε όλους τους εργαζομένους, ανεξάρτητα από το καθεστώς απασχόλησής τους ⁽⁶⁾.

2.3. Καταρχάς, η σύσταση στοχεύει στην «εξάλειψη ή τη μείωση των εμποδίων που παρεμποδίζουν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας από τον εφοδιασμό του πληθυσμού με επαρκή κοινωνική προστασία, **ανεξαρτήτως εργασιακών σχέσεων ή εργασιακών καθεστώτων**, ενώ παράλληλα σέβεται τις αρμοδιότητες των κρατών μελών στον σχεδιασμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας» ⁽⁷⁾.

2.4. Η σύσταση αποσκοπεί επίσης στη διασφάλιση πρόσβασης σε επαρκές **επίπεδο κοινωνικής προστασίας** για όλους: «τα κατώτατα όρια εισοδήματος και χρόνου (περίοδοι κατοχύρωσης, περίοδοι αναμονής, ελάχιστες περίοδοι εργασίας, διάρκεια παροχών) ενδέχεται να αποτελέσουν σημαντική τροχοπέδη στην πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για ορισμένες ομάδες εργαζομένων με άτυπη απασχόληση και αυτοαπασχολούμενων» ⁽⁸⁾.

⁽³⁾ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο.

⁽⁴⁾ EE C 170 της 5.6.2014, σ. 23.

⁽⁵⁾ EE C 125 της 21.4.2017, σ. 10.

⁽⁶⁾ Βλ. επίσης τη Σύσταση αριθ. 202 της ΔΟΕ, η οποία παρέχει οδηγίες για τη δημιουργία και τη διατήρηση κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας ως βασικού στοιχείου των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

⁽⁷⁾ Βλ. σύσταση για την κοινωνική προστασία, σελίδες 8, 14, § 10, 15 § 4, 23 § 8, 10.

⁽⁸⁾ Βλ. σύσταση για την κοινωνική προστασία, σελίδα 17 § 18.

2.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι το βασικό εισόδημα δεν περιλαμβάνεται στη σύσταση του Συμβουλίου. Πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ ⁽⁹⁾ αναφέρει ότι: «Λόγω των ταχύτατων μεταβολών στην αγορά εργασίας, οι συνεχιζόμενες συζητήσεις για το βασικό εισόδημα παρέχουν πολύτιμη ώθηση σχετικά με το είδος κοινωνικής προστασίας που επιζητούν οι κοινωνίες». Η ΕΟΚΕ έχει ήδη αναφέρει ⁽¹⁰⁾ ότι «ένα ελάχιστο ευρωπαϊκό εισόδημα θα συμβάλει στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, στην εξισορρόπηση οικονομικών και κοινωνικών στόχων και στη δίκαιη ανακατανομή των πόρων και του εισοδήματος». Επίσης, έχει ζητήσει να θεσπιστεί οδηγία πλαίσιο και «να εξεταστούν οι δυνατότητες χρηματοδότησης για ένα ευρωπαϊκό ελάχιστο εισόδημα».

2.6. Τα μέτρα και οι αρχές που περιγράφονται στη σύσταση αποσκοπούν, αφενός, στη διασφάλιση της **πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για όλους τους εργαζομένους** (κυρίως για τους εργαζομένους σε άτυπες μορφές απασχόλησης και τους αυτοαπασχολούμενους) και, αφετέρου, διασφαλίζουν **την εγγύηση επαρκούς κοινωνικής προστασίας** σε κάθε περίπτωση.

2.7. Οι ευρωπαίοι και οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι έχουν εξετάσει εκτενώς το ζήτημα της διασφάλισης επαρκούς πρόσβασης σε κοινωνική προστασία για όλους τους εργαζομένους σε προηγούμενες συμφωνίες, κοινές δηλώσεις και εθνικές συλλογικές διαπραγματεύσεις. Για παράδειγμα, τα προοίμια ευρωπαϊκών συμφωνιών των κοινωνικών εταίρων για τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου και την εργασία μερικής απασχόλησης επισημαίνουν την ανάγκη να «διασφαλιστεί ότι οι ρυθμίσεις κοινωνικής προστασίας προσαρμόζονται ώστε να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ευέλικτες μορφές απασχόλησης». Στο πρόγραμμα εργασίας τους για την περίοδο 2015-2016 ⁽¹¹⁾, οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι σημείωναν την ανάγκη να «διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η προσβασιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για όλους τους πολίτες».

2.8. Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι εξέφρασαν τις ανησυχίες τους στην «Εμπεριστατωμένη ανάλυση της απασχόλησης», η οποία αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης το 2015 ⁽¹²⁾: στο έγγραφο συνιστούσαν «στα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργάζονται καλύτερα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, οι οποίες έχουν επιζήμια αποτελέσματα για τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, τις υπεύθυνες επιχειρήσεις και τα άτομα». Επιπλέον, συνιστούσαν στα κράτη μέλη «να επανεξετάσουν τα σημεία όπου υπάρχουν ελλείψεις ως προς τη βιωσιμότητα και την επάρκεια των συστημάτων κοινωνικής προστασίας τους σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και να προσπαθήσουν να διασφαλίσουν ότι τα συστήματα αυτά θα συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων στο μέλλον, ιδίως όσων είναι περισσότερο ευάλωτοι και διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού» ⁽¹³⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις: Πλαίσιο

3.1. **Ο μεταβαλλόμενος κόσμος της εργασίας: η ψηφιοποίηση, η δημογραφική αλλαγή, η ενεργειακή μετάβαση, η παγκοσμιοποίηση και οι νέες μορφές εργασίας** αποτελούν ταυτόχρονα ευκαιρίες και πρόκληση για τις κυβερνήσεις, την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους.

3.2. Μεταβολές στις αγορές εργασίας: οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας έχουν διαφοροποιήσει τις αγορές εργασίας και ορισμένες συμβατικές ρυθμίσεις αποκλείονται επί του παρόντος από τα βασικά μέτρα κοινωνικής προστασίας σε ορισμένα κράτη μέλη. Διαπιστώνονται αυξανόμενη **ποικιλία συμβατικών ρυθμίσεων και σημαντικές εθνικές διαφορές** όσον αφορά το πλαίσιο και τα συστήματα: το 2016 στην ΕΕ το 14 % των εργαζομένων ήταν αυτοαπασχολούμενοι, το 8 % προσωρινό υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης, το 4 % προσωρινό υπάλληλοι μερικής απασχόλησης, το 13 % μόνιμοι υπάλληλοι μερικής απασχόλησης ⁽¹⁴⁾.

3.3. Υπάρχουν διαφορετικά συστήματα κοινωνικής προστασίας σε διάφορες χώρες, όλες όμως αντιμετωπίζουν **παρόμοιες προκλήσεις**: μετασχηματισμό της αγοράς εργασίας και αλλαγές στη νομοθεσία, γήρανση του εργατικού δυναμικού και τάση αύξησης της υποχρεωτικής ηλικίας συνταξιοδότησης, χαμηλή συμμετοχή των νέων και των γυναικών στις αγορές εργασίας όσον αφορά την ποιότητα και την ποσότητα, ένταξη των πλέον απομακρυσμένων ατόμων/όσων είναι πιθανότερο να παραμείνουν αποκλεισμένοι από τις αγορές εργασίας, ψηφιοποίηση και νέες μορφές εργασίας. Ορισμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας έχουν δομηθεί κατά τρόπον ώστε οι εισφορές κοινωνικής προστασίας να αποτελούν μέρος του μισθού του εργαζομένου. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αντιμετώπιση των νέων αυτών προκλήσεων.

⁽⁹⁾ Basic income as a policy option: Technical Background Note Illustrating costs and distributional implications for selected countries, OECD, 2017. (Το βασικό εισόδημα ως πολιτική επιλογή: Τεχνικό σημείωμα για το κόστος και τον διανεμητικό αντίκτυπο σε επιλεγμένες χώρες, ΟΟΣΑ, 2017).

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 23.

⁽¹¹⁾ <http://resourcecentre.etuc.org/EU-social-dialogue-5.html>.

⁽¹²⁾ 2015 In-depth employment analysis — ETUC, BUSINESSEUROPE, CEEP, UEAPME.

⁽¹³⁾ Βλ. υποσημείωση 12.

⁽¹⁴⁾ EUROSTAT 2016.

3.4. **Ο αντίκτυπος του φύλου** στην πρόσβαση και την παραμονή στην αγορά εργασίας, καθώς και στην ένταξη και τον αποκλεισμό ως προς την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία πρέπει να εξεταστούν. Μαζί με τους νέους και τους μετανάστες, οι γυναίκες συχνά υπερεκπροσωπούνται στις νέες μορφές εργασίας⁽¹⁵⁾ με αρνητικές συνέπειες για τα δικαιώματα κοινωνικής προστασίας.

3.5. Η ηλικία αποτελεί επίσης έναν σημαντικό παράγοντα όσον αφορά την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία: οι νεότερες γενιές τείνουν να υπόκεινται περισσότερο σε άτυπες μορφές εργασίας («Το ποσοστό των νεότερων εργαζομένων ηλικίας από 20 έως 30 ετών με προσωρινές συμβάσεις ή με «άλλου είδους ή και καθόλου σύμβαση» είναι διπλάσιο από αυτό των άλλων ηλικιακών ομάδων»⁽¹⁶⁾). Οι μεγαλύτεροι χρόνοι μετάβασης από την εκπαίδευση σε τυπικές μορφές απασχόλησης μπορεί να προκαλέσουν επώδυνες συνέπειες τόσο όσον αφορά την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία όσο και τα μελλοντικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα, μεταξύ άλλων εξαιτίας του ακραίου κατακερματισμού της επαγγελματικής σταδιοδρομίας⁽¹⁷⁾.

3.6. Τα κενά στην πρόσβαση στην κοινωνική προστασία λόγω εργασιακού καθεστώτος και εργασιακής σχέσης μπορούν ενδεχομένως να εμποδίσουν τις ευκαιρίες μετάβασης από ένα εργασιακό καθεστώς σε άλλο, εάν αυτό συνεπάγεται την απώλεια δικαιωμάτων και τελικά μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερη ανάπτυξη της παραγωγικότητας της εργασίας. Συνεπώς, μπορούν επίσης να μην στηρίζουν την επιχειρηματικότητα και να παρεμποδίζουν την **ανταγωνιστικότητα και τη διατηρήσιμη ανάπτυξη**.

3.7. Ενδεχομένως, τα κενά μπορούν να οδηγήσουν και σε κατάχρηση εργασιακών καθεστώτων και να δημιουργήσουν αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ εταιρειών που εξακολουθούν να συνεισφέρουν στην κοινωνική προστασία και εκείνων που δεν συνεισφέρουν.

3.8. Μακροπρόθεσμα, διακυβεύεται η κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ιδίως εξαιτίας των σημερινών δημογραφικών τάσεων και των ποσοστών ανεργίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις: Κύρια σημεία της σύστασης

4.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η προηγούμενη νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο (μεταξύ άλλων οι οδηγίες 2010/41/ΕΕ, 2014/50/ΕΕ, (ΕΕ) 2016/2341) προσπάθησε να καλύψει τα κενά των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, όμως τα προκαταρκτικά πορίσματα -για παράδειγμα σχετικά με την οδηγία 2010/41/ΕΕ- καταδεικνύουν ότι δεν έχει καταφέρει να διασφαλίσει αποτελεσματική πρόσβαση στην κοινωνική προστασία από τους αυτοαπασχολούμενους⁽¹⁸⁾.

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιμένει στην ΕΕΑ του 2018 ότι η αντικατάσταση του εισοδήματος μέσω της κοινωνικής προστασίας είναι ζωτικής σημασίας για την εξάλειψη των χάσμάτων σε θέματα ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης⁽¹⁹⁾.

4.3. Σε γενικές γραμμές, ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων στην Ευρώπη έχει μειωθεί ελαφρώς⁽²⁰⁾ τα τελευταία χρόνια. Ένας από τους λόγους για το γεγονός αυτό είναι το ανεπαρκές ή ανύπαρκτο επίπεδο προστασίας των εργαζομένων αυτών σε περίπτωση ασθένειας, αλλά και άλλες περιστάσεις που συνδέονται με την προσωπική ζωή (μητρότητα, πατρότητα, οικογενειακή φροντίδα κλπ.). Συνεπώς, το κατάλληλο επίπεδο προστασίας θα μπορούσε να οδηγήσει σε περισσότερη και καλύτερη αυτοαπασχόληση. Παρά ταύτα, είναι εξαιρετικά σημαντικό τα θεσμικά όργανα σε όλα τα επίπεδα να καταπολεμήσουν όλες τις μορφές ψευδούς αυτοαπασχόλησης, μεταξύ άλλων σε διακρατικό επίπεδο.

4.4. Η ΕΟΚΕ χαίρεται και υποστηρίζει, εν προκειμένω, την απόφαση που περιλαμβάνεται στη σύσταση για περαιτέρω πρόοδο σε σχέση με ό, τι είχε αρχικά προταθεί στην εκτίμηση επιπτώσεων, δηλαδή να προταθεί «η επέκταση της επίσημης κάλυψης σε υποχρεωτική βάση για όλους τους εργαζομένους και να διασφαλιστεί ότι οι αυτοαπασχολούμενοι έχουν πρόσβαση στην κοινωνική προστασία με την επέκταση της επίσημης κάλυψης σε υποχρεωτική βάση για παροχές ασθένειας και υγειονομικής περίθαλψης, παροχές μητρότητας/πατρότητας, παροχές γήρατος και αναπηρίας, καθώς και για παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, και σε προαιρετική βάση μόνο για τις παροχές ανεργίας». Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα **χαμηλά ποσοστά εγγραφής αυτοαπασχολούμενων σε προαιρετικά συστήματα** (κάτω του 1 % έως 20 %), όπου υπάρχουν, δικαιολογούν την ανάληψη ενισχυμένης δράσης για την προώθηση ευρύτερης κάλυψης και προστασίας.

⁽¹⁵⁾ ΔΟΕ: INWORK Συνοπτικό σημείωμα στο τεύχος αριθ. 9, Μάιος 2017.

⁽¹⁶⁾ Βλ. Σύσταση για την κοινωνική προστασία, σ. 2 και 3.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 367 της 10.10. 2018, σ. 15.

⁽¹⁸⁾ Βλ. Barnard C. και Blackham A. (2015), The implementation of Directive 2010/41 on the application of the principle of equal treatment between men and women engaged in an activity in a self-employed capacity (Υλοποίηση της οδηγίας 2010/41 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης αυτοαπασχολούμενων ανδρών και γυναικών), έκθεση του Ευρωπαϊκού δικτύου νομικών εμπειρογνομών στον τομέα της ισότητας των φύλων που εκπονήθηκε για λογαριασμό της Γενικής Διεύθυνσης Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βλ. πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους, σελίδα 9.

⁽¹⁹⁾ Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2018: Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης

⁽²⁰⁾ Βλ. Eurofound: «The many faces of self-employment in Europe (Οι πολυάριθμες πτυχές της αυτοαπασχόλησης στην Ευρώπη)».

4.5. Συνεπώς, είναι ευπρόσδεκτα τα μέτρα που αποσκοπούν στην πλήρη κάλυψη των εν αυτοαπασχολούμενων. Συμπεριλαμβάνονται -όπου χρειάζεται- οι συμβοηθούντες σύζυγοι, δηλαδή ο/η σύζυγος ή σύντροφος που εργάζεται ως αυτοαπασχολούμενος όταν ο συμβοηθών σύζυγος συμβάλλει τακτικά και ενεργά στη δραστηριότητα του αυτοαπασχολούμενου κατά τρόπο που μπορεί να θεωρηθεί ως η κύρια δραστηριότητα του συμβοηθούντος συζύγου.

4.6. Όλοι οι πολίτες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε συστήματα κοινωνικής προστασίας που είναι σε θέση να προσφέρουν **επαρκείς παροχές**. Τα συστήματα μπορούν να βασίζονται στις φορολογικές και/ή στις ασφαλιστικές εισφορές και οι πολίτες να συμβάλλουν ισότιμα και αναλογικά με την ικανότητά τους (ή να εξαιρούνται από τέτοιες συνεισφορές) και να επωφελούνται σύμφωνα με τις ανάγκες τους, τουλάχιστον όσον αφορά τις επαρκείς ελάχιστες παροχές και τα εναλλακτικά δίχτυα ασφαλείας.

4.7. Πρέπει να διασφαλιστεί η **βιωσιμότητα** και η χρηματοδότηση της πρόσβασης στην **κατάλληλη** κοινωνική προστασία που θα συνοδεύει τις αλλαγές στις αγορές εργασίας ⁽²¹⁾ με στόχο την εξυπηρέτηση της ένταξης, της επάρκειας, της δικαιοσύνης και της ισότητας σε μια ευρύτερη προοπτική κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

4.8. Οι δράσεις σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο θα πρέπει να σχεδιάζονται εκ των προτέρων ώστε να επιτυγχάνεται **ισότητα μεταχείρισης και ευκαιριών**: οι κοινωνικές δημόσιες δαπάνες στην Ευρώπη αποτελούν «αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου». Η Ευρώπη ήταν πάντα μια ιδιαίτερα ελκυστική ήπειρος χάρη στο υψηλό επίπεδο κοινωνικής ασφάλισης σε σύγκριση με άλλες περιοχές του κόσμου.

4.9. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να βασίζονται στην **αλληλεγγύη** και την **ισότητα**, χωρίς να υφίσταται πιθανότητα διακρίσεων λόγω διαφορετικών προσωπικών συνθηκών/υποβάρων ή/και καθεστώτων απασχόλησης.

4.10. Κατά τον καθορισμό των μέτρων κοινωνικής προστασίας για τα **άτομα με αναπηρία**, βάση θα πρέπει να αποτελεί η προσέγγιση για τα ανθρώπινα δικαιώματα υπό το πρίσμα της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία των Ηνωμένων Εθνών. Τα άτομα με αναπηρίες που δεν μπορούν να εργαστούν και οι οικογένειές τους θα πρέπει να προστατεύονται «από τον κίνδυνο της φτώχειας και να διασφαλίζεται κατάλληλο βιοτικό επίπεδο για αυτούς» ⁽²²⁾.

4.11. Η ΕΟΚΕ ζητεί να εφαρμοστεί πλήρως η σύσταση από τα κράτη μέλη έτσι ώστε οι εργαζόμενοι σε άτυπες μορφές απασχόλησης και οι αυτοαπασχολούμενοι να τυγχάνουν καλύτερης προστασίας. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να (επανα)σχεδιαστούν ώστε να **περιορίζουν συνεχώς τους αποκλεισμούς**, και πάλι σύμφωνα με τις συστάσεις της ΕΕΑ του 2018: «Η βελτίωση της συμπληρωματικότητας μεταξύ της αγοράς εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής ένταξης θα βοηθήσει όλες τις ευάλωτες ομάδες, θα δημιουργήσει αυξημένη ευημερία για όλους και θα δημιουργήσει ισχυρότερη κοινωνική συνοχή».

4.12. Η καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι συντονισμένες ενέργειες κατά της αδήλωτης εργασίας (επίσης σύμφωνα με τις δράσεις της Ευρωπαϊκής πλατφόρμας κατά της αδήλωτης εργασίας) θα ωφελήσουν τις επιχειρήσεις, δεδομένου ότι η αυξημένη κοινωνική προστασία και η μείωση του αθέμιτου ανταγωνισμού θα μπορούσε να έχει **θετικό αντίκτυπο στην παραγωγικότητα**.

4.13. Η καθολική πρόσβαση στην **υγειονομική περίθαλψη** αποτελεί ένα ακόμη βασικό στοιχείο της σύστασης, σύμφωνα με την αρχή 16 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων ⁽²³⁾. Όπως καταδεικνύεται από την εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής, σε μερικές χώρες, λόγω συμβατικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων για την αγορά εργασίας, οι εργαζόμενοι σε άτυπες μορφές απασχόλησης και οι αυτοαπασχολούμενοι ενδέχεται να διαθέτουν περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη. Η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για όλους τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους πρέπει να είναι υποχρεωτική.

4.14. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την ανακοινωθείσα αυξημένη συνεργασία με τη Eurostat όσον αφορά τη δημιουργία **κατάλληλων δεικτών** για την καταγραφή της προόδου προς την κατεύθυνση της επίσημης κάλυψης, της αποτελεσματικής κάλυψης και της διαφάνειας κλπ., καθώς και για το έργο που θα αναλάβει η Επιτροπή στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας με στόχο τη θέσπιση **πλαισίου συγκριτικής αξιολόγησης** για την κοινωνική προστασία. Αυτό θα βοηθήσει να ξεπεραστεί η έλλειψη ποιοτικής βάσης δεδομένων και θα συμβάλει στην ακριβέστερη αξιολόγηση του αντικτύπου των πολιτικών που εφαρμόζονται σε σχέση με τη σύσταση.

Βρυξέλλες, 20 Σεπτεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽²¹⁾ Βλ. το έγγραφο θέσης της BUSINESSSEUROPE με θέμα τη «Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία», σελίδα 1, παράγραφος 1 (19 Απριλίου 2018).

⁽²²⁾ Βλ. EDF, «Ψήφισμα για την προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες», 6 Νοεμβρίου 2017, <http://www.edf-feph.org/newsroom/news/social-pillar-edf-adopts-resolution-promote-employment-social-inclusion-persons>.

⁽²³⁾ Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, Αρχή 16: «Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα έγκαιρης πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή, καλής ποιότητας προληπτική και θεραπευτική υγειονομική περίθαλψη».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες στα σημεία 1.6 και 2.5, οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης:

Σημείο 1.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της σύστασης να προσφέρουν **επαρκείς παροχές και μέριμνα**, όπως δίκτυα ασφαλείας για όσους δεν προσεγγίζουν τα κατώτατα όρια για να καταστούν δικαιούχοι επιδομάτων, ιδίως για εκείνους που δεν είναι σε θέση να εργαστούν και τις οικογένειές τους. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι εκφράζει τη λύπη της διότι το βασικό εισόδημα δεν περιλαμβάνεται στη σύσταση, όπως αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση επιπτώσεων⁽¹⁾, για πολλούς λόγους, όπως τα κριτήρια κάλυψης και η προτίμηση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στο πλαίσιο των υφιστάμενων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις τρέχουσες συζητήσεις που διεξάγονται στα κράτη μέλη σχετικά με το βασικό εισόδημα και άλλα δίκτυα ασφαλείας που αποσκοπούν στην ενεργό συμμετοχή στις αγορές εργασίας και στην κοινωνία εν γένει. Ήδη από το 2013, η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει την υποβολή ευρωπαϊκής οδηγίας για τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού ελάχιστου εισοδήματος, θεωρώντας ότι τούτο «... θα διασφαλίσει την οικονομική και εδαφική συνοχή, θα προστατεύσει τα θεμελιώδη δικαιώματα του ατόμου, θα εγγυηθεί την ισορροπία μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών στόχων και θα αναδιανείμει δίκαια τον πλούτο και το εισόδημα»⁽²⁾.

Αιτιολογία

Θα εκτεθεί προφορικά.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ 91

Ψήφοι κατά 112

Αποχές 10

Σημείο 2.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το βασικό εισόδημα δεν συμπεριλαμβάνεται στη σύσταση, όπως αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση επιπτώσεων-, για πολλούς λόγους, όπως τα κριτήρια κάλυψης και η προτίμηση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στο πλαίσιο των υφιστάμενων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι το βασικό εισόδημα δεν περιλαμβάνεται στη σύσταση του Συμβουλίου. Πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ αναφέρει ότι: «Λόγω των ταχύτατων μεταβολών στην αγορά εργασίας, οι συνεχιζόμενες συζητήσεις για το βασικό εισόδημα παρέχουν πολύτιμη ώθηση σχετικά με το είδος κοινωνικής προστασίας που επιζητούν οι κοινωνίες». Η ΕΟΚΕ έχει ήδη αναφέρει ότι «ένα ελάχιστο ευρωπαϊκό εισόδημα θα συμβάλει στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, στην εξισορρόπηση οικονομικών και κοινωνικών στόχων και στη δίκαιη ανακατανομή των πόρων και του εισοδήματος». Επίσης, έχει ζητήσει να θεσπιστεί οδηγία πλαίσιο και «να εξεταστούν οι δυνατότητες χρηματοδότησης για ένα ευρωπαϊκό ελάχιστο εισόδημα».

Αιτιολογία

Το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης σύστασης δεν καλύπτει τις παροχές για το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης. Κύριος στόχος είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στην κοινωνική ασφάλιση για τις ομάδες εργαζομένων που είναι πιθανό να μην καλύπτονται από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στα κράτη μέλη. Άρα, δεν υπάρχει λόγος να εκφραστεί λύπη για το γεγονός ότι η έννοια του βασικού εισοδήματος δεν περιλαμβάνεται στην πρόταση της Επιτροπής. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να λάβει υπό σημείωση τις τρέχουσες συζητήσεις που διεξάγονται στα κράτη μέλη και σε άλλα φόρουμ, όπως ο ΟΟΣΑ. Όσον αφορά την προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το ελάχιστο εισόδημα, κρίνεται σκόπιμο να συμπεριληφθεί επίσης ένας σύνδεσμος στη δήλωση της Ομάδας Εργοδοτών, ώστε να αναδειχθεί σαφώς η απόκλιση απόψεων επί του συγκεκριμένου ζητήματος. Η αναφορά στη δήλωση της Ομάδας Εργοδοτών έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, π.χ., στις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ SOC/542 (Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων) και SOC/564 (Αντίκτυπος της κοινωνικής διάστασης και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στο μέλλον της ΕΕ).

⁽¹⁾ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο

⁽²⁾ ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 23.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ 92

Ψήφοι κατά 113

Αποχές 13
